

FRANCOSKA REVOLUCIJA: SVOBODA, ENAKOST, BRATSTVO

ZAHTEVE PO REFORMAH

Kralj Ludvik XVI., se je povzpел na prestol leta 1774, potem ko je njegov predhodnik, Ludvik XV., umrl. Ni se mogel primerjati s Sončnim kraljem.

Bil je neodločen, neroden in ne posebno bister. Vladal kot absolutist in je, obdan z visokimi državnimi uradniki in svetovalci, o vsem odločal sam.. Kraljevi svetovalci, visoki državni uradniki in pomembni cerkveni dostojanstveniki so lahko postali samo plemiči. Pripadniki tretjega stanu niso mogli opravljati visokih državnih služb in kralj jih ni nikoli vprašal za njihovo mnenje, čeprav sta dvor in država živela od njihovega dela in denarja.

V drugi polovici 18. stoletja je tako v Franciji gospodarstvo vse bolj nazadovalo, na deželi pa je vladala revščina, ki so jo še povečale slabe letine. Nezadovoljstvo je raslo, nezadovoljni pa niso bili samo trgovci, obrtniki, bančniki in kmetje, temveč tudi privrženci razsvetljenstva med plemiči, ki so nasprotovali absolutizmu in so želeli Francijo po razsvetlenskih zamislih spremeniti v parlamentarno monarhijo.

ZASEDANJE STANOV IN REVOLUCIJA LETA 1789

Kralj je zaradi zaostrovanja nasprotij sklical generalne stanovne predstavnike treh stanov, duhovščine, plemstva in tretjega stanu iz vse Francije, so se 5. maja 1789 zbrali v Versaillesu. Predstavniki tretjega stanu – premožno meščanstvo in kmeti so zahtevali, da se razlikovanje v stanovih odpravi in da se državni stanovi spremenijo v narodno skupščino. V državnih stanovih je imel vsak stan namreč en glas in prva dva sta lahko vedno preglasila tretjega, v narodni skupščini pa bi glasovali po poslancih in tedaj bi lahko tretji stan preglasoval prva dva. Izjavili so, da predstavljajo 96 % francoskega naroda in da imajo zato oni pravico razložiti voljo francoskega naroda. Po skoraj mesec dni dolgih razpravljanjih je moral kralj popustiti. Oklicali so narodno skupščino in v njej zbrane poslance razglasili za predstavnike francoskega ljudstva. Kralj ni več vladal sam, absolutizma in stare stanovske ureditve je bilo konec. Francija je dobila parlament, ki je začel pripravljati ustanovo.

Na poskus Ludvika XVI., da bi oblast spet sam vzel v svoje roke, so pariški meščani odgovorili z oboroženo vstajo. Uporniki so **14. julija 1789** napadli osovraženo srednjeveško trdnjavo **Bastilijo**, v katero so francoski kralji zapirali svoje nasprotnike, in jo porušili. V spomin na ta dan je danes francoski državni praznik.

DEKLARACIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Kralj ni imel izbire. Prišel je v Pariz in se pomiril s Parižani. Narodna skupščina je nadaljevala delo. 4 avgusta 1789 je ustavodajna skupščina odpravila ostanke fevdalizma. Konec avgusta pa sprejela slovesno izjavo, **Deklaracijo o pravicah človeka in državljana** s katero je razglasila enakost in svobodo za temelje francoske države.

Deklaracija o pravicah človeka in državljana
V deklaraciji, ki jo je avgusta leta 1789 sprejela francoska skupščina si bile zapisane pravice, ki bi jih morala po mnenju revolucionarjev spoštovati vsaka pravična in demokratična vlada.
1.člen: Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.
2.člen: Cilj vsakega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.
3.člen: Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne sme izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.
4.člen: Svoboda je v tem, da lahko storiš vse, kar ne škodi drugemu. Izvrševanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice. Te meje sme določiti samo zakon.
5.člen: Zakon sme prepovedovati samo družbeno škodljiva dejanja. Vse kar z zakonom ni prepovedano, je dovoljeno in nikogar ni mogoče prisiliti k nečemu, kar z zakonom ni prepovedano.

SPREJEM USTAVE Leta.1791

Obdobje revolucije se je končalo s sprejetjem ustave 3.septembra 1791. Francija postane USTAVNA MONARHIJA. Oblast je razdeljena na

- Izvršilno, ki jo ima kralj kot uradnik francoskega naroda z ministri
- Zakonodajalna, ki jo ima izvoljena skupščina in
- Sodna, ki jo ima vrhovno sodišče.

Politična ureditev v Franciji po ustavi iz leta 1791

IZVRŠNA	ZAKONODAJNA	SODNA
Kralj (po božji milosti in na podlagi ustave)	Narodna skupščina	Vrhovno sodišče
	v	n
i	o	a
m	l	d
e	i	z
n	j	o
u	o	r
j		
e	volilni možje	sodniki in
		porotniki
ministre		

NEVARNOST DOMOVINE IN JAKOBINSKA REPUBLIKA

Ljudskega nezadovoljstva ni bilo konec. Skupščina je odpravila razlike med stanovi, uvedla v vsej Franciji moderno uradniško upravo in razglasila, da veljajo za vse prebivalce enake pravice in enaki zakoni. Razlik med bogatimi in revnimi ni odpravila.

Nasprotno: oblast je bila še naprej v rokah premožnih, pomanjkanje in gospodarske težave so se nadaljevale, strah in negotovost pa so podpihovali tudi nasprotniki revolucije: doma, v Franciji, plemiči in cerkveni gospodje, ki se niso bili pripravljene sprijazniti z novimi razmerami, v tujini kralji in vladarji, ki so se bali, da se bodo revolucionarne zahteve in zamisli razširile tudi v njihove dežele.

Leta 1792 se je začela vojna med Francijo, Avstrijo in Prusijo. Avstrijska in pruska vojska sta najprej zmagovali, nato pa so Francozi s klicem "**Domovina je v nevarnosti**" dvignili orožje sto tisoče prebivalcev, ki so Francijo ubranili pred tujimi četami.

V času bojev so zaprli Ludvika XVI., ki je imel tajne stike z avstrijskim in pruskim dvorom in je poskušal pobegniti k francoskim sovražnikom. Po zmagi septembra **1792 so oklicali republiko**, Ludvika XVI. pa sodili in ga leta 1793 usmrtili.

Eden glavnih voditeljev republike je bil jakobinec Maximilien Robespierre.

Jakobinci so ime dobili po samostanu Sv. Jakoba kjer so se sestajali. Sprejeli vrsto ukrepov, ki so zmanjšale razlike med premožnimi in siromašnimi. Zaščitili so reveže. Sprejeli so bolj demokratično novo ustavo, odpravili vse preostale fevdalne obveznosti. Kljub spremembam in vojnemu uspehu so jakobinci ostali v spominu kot vlada skrajnega in brezobzirnega nasilja. Njihovo glavno orožje je bila giljotina.

GILJOTINA - naprava za izvrševanje smrtnih kazni z obglavljanjem med francosko revolucijo.

Leta 1794 je francoska vojska ponovno premagala avstrijske in pruske nasprotnike. Julija 1794 je pod giljotino izgubil glavo tudi voditelj Maximilien. V poteku revolucije je nastal nov prelom, ki je pred koncem stoletja omogočil Napoleonov vzpon.

POMEN FRANCOSKE REVOLUCIJE

Francoski revolucionarji so uresničili le del ciljev, ki so si jih zastavili v Deklaraciji o pravicah človeka in državljana. Prinesla je velike spremembe. Odstavili so kralja absolutista, odpravili fevdalizem in cehe, omogočili svobodni razvoj kmetijstva, obrti in trgovine, obenem pa sprejeli vrsto predpisov in ukrepov, ki so zagotovili večjo enakost med ljudmi in njihovo večjo osebno varnost. Francoska revolucija je postala velika prelomnica, ki je oznanjala konec starega reda in začetek novega razvoja tudi drugod v Evropi: napovedovala je upadanje moči plemstva in fevdalizma ter vzpon meščanstva in moderne industrijske družbe.